

CONVERSES DE TEATRE

La comèdia i el drama

Juli Leal. Des d'aquell 1975, encara en la moguda del teatre independent, en què José Monleón, a les planes de l'entranyable *Triunfo* de l'obertura —després *Scherzo i fuga*— Arias Navarro va prodigar elogis a un muntatge modest, unes cadires de boga, una llum plana, una cadència lenta, de Txèhov, *L'hort dels cirers*, l'escena valenciana és, en part, i en part substancial, Juli Leal. Molière, Goldoni, Escalante, Txèhov, Ibsen, obres seues i d'altres amics, cabaret... La seua és una rara, suggerent barreja de canvi i de coherència. Com els seus amors: *My fair lady* (versió Cukor) i *El Silenci* de Bergman, el *Vaudeville* francès i el *Berliner Ensemble*. Al giradiscs Mina, però també Albinoni.

En parlar del teatre valencià, Juli Leal és una figura inevitable. I és més que això. Ambiciós, frívol, guilopo, lúcid, coneixedor, la seua supervivència, any rere any, en aquesta ciutat vampírica, i tan sovint mesquina, és tota una esperança.

—Parla'ns, per començar, dels teus projectes ara, Juli.

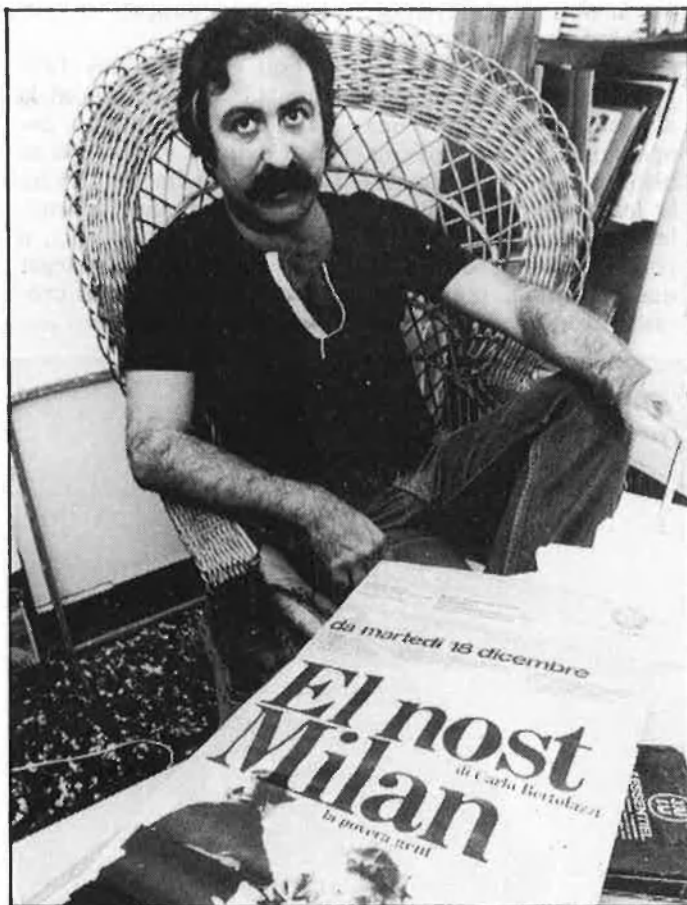
—¿Et dic el que pense fer o el que m'agradaria? —realisme, Juli—. Ah, bé.

Ara estic preparant un espectacle de cabaret per a Pachà, que no serà una segona part de la Claca, sinó una cosa distinta i molt divertida. Segurament, per a final d'octubre. És possible també una coproducció de Joanvi Cubedo i el Teatre Estable, que l'any que ve oferirà una programació exclusiva d'autors valencians, i la primera obra és de Rodolf Sirera: *La primera de la classe*. Una comèdia que va representar per a Rodolf un repte i que, a mi, m'agrada molt. Em fa molta il·lusió muntar-la.

—Sembla que passes del teatre del dèneu, Txèhov, Ibsen, al cabaret

Juli Leal, un dels professionals més sòlids de l'escena valenciana, ens parla del present i el futur, ple de projectes i dificultats, del teatre

E. Sòria

amb agilitat... ¿On et mous més a gust?

—Bé. Jo no he treballat Txèhov d'una manera realista, sinó èpica o impressionista. Ibsen era més conflictiu, perquè et dona unes pautes molt clares. Conductes naturalistes en un context acusadament simbòlic. Pots

trobar-ne molts matisos. Jo ara faria un Ibsen molt més simbolista. D'ací es pot passar al món màgic de la comèdia amb alegria. Partesc de la

metàfora. Txèhov busca la sensació, no és un document sociològic, el teatre no és mai realitat. I jo me'l mire sota el prisma de la comèdia. A part, els actors valencians provenen en gran part del musical, que és una gran escola, i m'hi moc molt a gust. De Goldoni a la comèdia musical no hi ha compartiments estancs, tot és teatre.

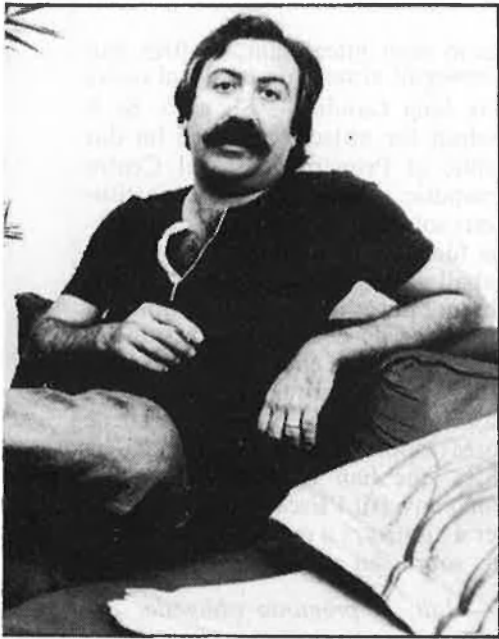
—¿I la resposta del públic no compta, en decidir un espectacle o un altre?

—Sempre hi ha públic. Si treballes el cabaret amb uns bons textos, amb uns actors que tenen ja un públic fet, tens, òbviament, una garantia. Pel que fa als espectacles més «seriosos», per primera són més cars, no sempre trobes els actors adequats, després el públic respon si se li crea l'hàbit. D'altra banda, el gran públic es mou per noms, i això, els noms, s'han d'aprofitar. El meu desig seria poder fer un

teatre de repertori on evidentment inclouria el musical, amb una garantia de continuïtat per a crear un públic i un grup d'actors habituals.

—És una vella aspiració dels teatres a València.

—Sí. Perquè si es treballàs un teatre de repertori, en una mateixa sala,

amb una sèrie de noms que s'anassen canviant i un nucli d'actors valencians, es podria mantenir una obra amb un públic considerable. Després, si un espectacle punxa, n'hi ha sempre un altre de preparat per a sanejar el panorama, que és el que es fa en tots els teatres. Com que això tan bonic no és viable de moment, l'únic que pots fer és anar a les palpentes, ací caic i allà m'alce.

—*¿No és el que hauria de fer el Centre Dramàtic de la Generalitat?*

—No... Això és el que es va plantejar el Teatre Estable fa anys i que ara s'ha tornat a plantejar. És una idea que, de moment, no ha cristal·litzat, però que tenim present. Ja hi ha una sala i un esquema de programació.

—*Has parlat de la manca d'actors adequats...*

—Sí, perquè els que hi ha se'n van. L'estructura teatral valenciana no dona per a sustentar uns professionals. I no dona perquè es treballa de tant en tant.

—*¿I un director com ho té?*

—Home. Jo no em puc queixar (Juli se somriu, *Cum grano salis* doncs) perquè, des del '76, no he parat de treballar. De vegades, has de fer coses que no t'interessen. D'altres, en canvi, vols ser coherent i et quedes una temporada sense fer res, i això és molt perillós, no sols per a l'estómac, també perquè el públic t'oblida. És una posició molt inestable. No es pot fer un balanç objectiu del treball d'un director mentre aquest no puga oferir un bloc d'activitats durant una temporada llarga i en unes condicions que a València no es donen.

—*Fa la impressió que el món del teatre és molt reduït, fins i tot comp-*

«Si va bé, no t'ho agraeixen; si fracases, no t'ho perdonen mai».

tant el, diguem-ne, públic incondicional. Reduït i malavingut...

—Jo diria que és un *minighetto*, com s'ha de parlar d'una pseudo-professió. Una gent fa un espectacle, després no sap què ha de passar, quan tornarà a treballar... Això comporta totes les altres coses: tensió, malestar, crítiques, etc. (Juli, elegantment desvia l'escabrós tema de les escopetades de lladre cap a la sociologia). València, a nivell artístic, és molt especial. Si no fas res, no t'ho perdonen i, si fas moltes coses, diuen que tens un monopoli sense saber què costa, ací, muntar una obra. Com si t'ho regalassen. A València, l'èxit s'agraeix, però s'oblida prompte, i el fracàs no s'oblida mai.

—*I parlant de tot, ¿què va passar amb el «Fiestaristófanos»?*

—Mira, això va partir d'una idea molt brillant de Gandia Cassimiro. Era un disseny molt interessant, de veres. Jo vaig començar a treballar amb aquests pressupòsits, però quan la cosa va passar de la fase teòrica a la pràctica, vaig veure que no es feien realitat les premisses que m'havien interessat i, una vegada estrenat l'espectacle, el vaig deixar. (Després, visiblement *off de record*—però els periodistes, fins i tot els amics som traïdors—, em comenta: «Mira, en la ràdio em van preguntar què opinava del gran director Stavros Doufexis, i jo vaig contestar que Esperanza Roy m'havia semblat absolutament encantadora» —deixem-ho córrer, doncs).

—*¿I de les crítiques que han rebut les programacions d'estiu, el Grec de Barcelona, el Juliol de València?*

—A mi no m'agrada participar d'aquestes polèmiques. Normalment, la gent sempre critica les gestions de les entitats on no clava cullerada, i això em pareix absolutament destructiu. Si jo hi hagués col·laborat, s'haurien fet unes altres coses i haurien plogut crítiques igual. Respecte a haver dut més espectacles valencians... Això és ficar-me en un compromís... Jo trobe que hi ha hagut muntatges prou interessants, però pocs. Això, ho ha de dir el públic, ni els crítics ni ningú, el públic.

—*¿Com veus el panorama en-guany? Més apanyat, caòtic com sempre...*

—Apanyat no, tampoc caòtic, ¡eh! L'Estable continua amb una progra-

C.E.S.

**CENTRE OF
ENGLISH
STUDIES**

Membre de la FECEI

Federació Espanyola de Centres
d'Ensenyament d'Idiomes

JAI ALAI, 5

(cantó Misser Mascó)
zona Albereda

ANGLÉS

ADULTS I XIQUETS

- Cursos intensius d'estiu.
- Cursos de repàs, 8è d'EGB, BUP i SELECTIU.
- Cursos de tots els nivells.
- Preparació exàmens de Cambridge: First Cambridge Certificate i Proficiency.
- Seminaris de cultura i conversació per a nivells avançats.
- Classes per a alumnes de COU i Selectiu.
- Classes d'anglès comercial per a alumnes amb nocions d'idioma.
- Taller d'activitats per a xiquets, el dissabte de matí.

NOVETATS EN LLIBRES

CRITICA DE LA NACIO PURA

Joan F. Mira
La Uniat, 90

Segona edició.
Premi «Joan Fuster», dels Octubre 1984.
Premi Serra d'Or 1985.

EDITORIAL TRES I QUATRE
Lletra d'or 1985

Pascual Madoz

Articles sobre el Principat de Catalunya, Andorra i zona de parla catalana del Regne d'Aragó al *Diccionario Geografico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de Ultramar*.

Pròleg d'Antoni Pladevall. 2 vols. Reproducció facsimilar.

CURIAL EDICIONS CATALANES

L'ESPILL-21

Revista cultural dirigida per Joan Fuster

Articles de Vicent Escrivà, Jaume Auferil, Marina Abràmova, V. L. Salavert, Vicent Mas i Miquel Roig. Poemes de Vicent Salvador i narracions de Juli Avinent. Il·lustracions d'Eusebi Sempere.

EDITORIAL TRES I QUATRE

LLENGUA I LITERATURA BUP 1

Enric Valor
Vicent Salvador
Vicent Pasqual
Miquel Nicolàs

GREGAL LLIBRES

STRESS

Manuel Joan i Arinyó
Col·lecció «La Cuca al Cau»

Nou títol de l'única col·lecció eròtica catalana. Divuit relats eròtico-negres que faran caure la bava de plaer i luxúria a sadomasoquistes i personal afí. No apte per a «mili-cies» i bestiar semblant.

EL LLAMP

MARCOVALDO

D'Italo Calvino
L'Esparver, 44.

Un pare de família nombrosa descobreix, a la gran ciutat on viu, el pas de les estacions.

EDICIONS DE LA MAGRANA

DICCIONARI PORTUGUÉS-CATALÀ

Els diccionaris de l'Enciclopèdia.
De venda en llibreries.

ENCICLOPÈDIA CATALANA

PRADERIES

Clive Catchpole
Il·lustracions: Peter Snowball

Com les plantes i els animals viuen al perillós món de les praderies, com s'han adaptat al seu hàbitat, amb unes magnífiques il·lustracions que despertaran la imaginació dels joves lectors.

BARCANOVA

TRACTAT DE LES MADUIXES

Vicent Andrés Estellés
Memòries, 1

El dietari autobiogràfic del gran poeta valencià.

EDITORIAL EMPÚRIES

DICCIONARI DE LA NOVEL·LA NEGRA NORD-AMERICANA

Xavier Coma

Seleccions de la Cua de Palla, 50. 192 pàgs. Tot el que cal saber sobre la novel·la nord-americana, sense oblidar que en aquest número surten les bases del joc concurs.

EDICIONS 62

mació molt interessant, d'altres han aconseguit atraure un públic al teatre —la línia Gandia—. Si, això. Se li podran fer objeccions, però ha dut públic al Principal. Està el Centre Dramàtic... Tu saps que les institucions solen buscar més el protagonisme fàcil, la «brillantor», que no un treball sòlid, que al principi és més obscur. Però, al Centre, cal donar-li un marge de confiança. La solució, però, trobe que encara és la de crear grups amb continuïtat; mentre no passe això, només podrem parlar de coses esporàdiques. Després, hi ha coses que han alçat prou escama, com convertir l'Escalante en una sala per a xiquets, i a més gratuïta, com si ens sobrassen els teatres.

—Juli, la pregunta obligada. ¿El teatre en català funciona?

—El teatre en català ha funcionat i funciona. El que passa és que, d'entrada, funciona menys, amb full de taquilla en mà. Això depèn de moltes coses, fins i tot de la sala. De la qualitat del muntatge, per suposat... Després, trobes coses com que els Joglars i Dagoll Dagom quan van a Alacant ho fan en castellà, que també té gràcia... Jo he muntat, durant anys, obres en català exclusivament. I això cada volta és més fotut, no sé per què, però és així. En català tens més risc de punxar, requereix més esforç, provoques ires bèsties, i els qui haurien d'ajudar-te passen de fer-ho, però moltíssim. Els de dalt i els de baix. I jo no sóc Joana d'Arc. Hi ha un sector nacionalista que ha fet compres massives d'entrades per fer costat a *La Tempesta*, de Núria Espert, i que amb muntatges valencians, moltíssim més precaris i més necessitats, ni *flowers*. I en teatre un fracàs són molts duros. Jo enguany muntaré en català l'obra de Rodolf i després, sempre, les que puga. Tan bé com es puga. Però, de moment, ni els directores ni els actors no podem viure només treballant en català. Si la gent que hauria de venir i hauria d'ajudar-nos, en taquilla i fora, no ho fa, no demanes miracles... com no siga els de Sant Vicent. Jo espere, desitge, una recuperació, no cal dir-ho.

La conversa ha seguit, encara llarga estona. Després, la ciutat ens engul. Jo, a extreure una *cassette* massa plena. Ell, a discutir la viabilitat d'alguna estrena. Ens tornarem a trobar en algun dels quatre edificis en què el teatre persisteix, contra vent i marea, a València.

LLIBRERIA TRES I QUATRE

Pérez Bayer, 11. Tel. 352 91 10. 46002-València